

RECENZJE

Historia et philosophia. Ante et post Hegelium.
Festschrift für Prof. Dr. Karol Bal zum 70. Geburtstag.
Neisse-Verlag, Wrocław-Dresden 2009, ss. 208

Z niemalym poślizgiem ukazała się Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Karolowi Balowi, twórcy i wieloletniemu dyrektorowi Instytutu Filozofii Uniwersytetu Wrocławskiego. Profesor Bal, nestor polskich badań nad filozofią niemiecką, jest postacią, której znaczenia dla tych badań nie sposób przecenić. Jego zasługi dla stanu wiedzy dotyczącej filozofii niemieckiej, dla rozwoju intelektualnego ludzi zajmujących się tym obszarem filozofii europejskiej – zarówno we Wrocławiu, jak i innych ośrodkach akademickich w całej Polsce – są nie do podważenia. Tym bardziej cieszy księgą, na którą składają się teksty napisane dla Profesora przez ludzi, z którym Profesor współpracował.

Na Księgę składa się *Przedmowa* (Vorwort) prof. Tadeusza Gadacza i siedemnaście artykułów, przy czym jeden tekst (*El gran teatro del mundo – Hegels Philosophie der Weltgeschichte als denkende Betrachtung menschlichen Geschehens in vernünftiger, freiheitlicher und weltbürgerlicher Absicht*) został napisany przez dwóch uczonych jenajskich, którymi są Klaus Vieweg i nieżyjący już Ulrich Zwiener. Trzech autorów, których teksty zamieszczono, nie ma już wśród żywych. Są to wspomniani już Ulrich Zwiener, Helmut Seidel oraz Jerzy Krakowski. Większość, bo czternastu spośród osiemnastu autorów, to niemieccy współpracownicy prof. Karola Bala, związani z wieloma uniwersytetami w Niemczech – chociaż Heinz Kimmerle jest emerytowanym profesorem Uniwersytetu w Rotterdamie (Holandia). Jednakże przede wszystkim wszyscy są związani z Kant-Forschungsstelle oraz Hegel-Archiv. Wszystkie teksty zostały wygłoszone na sesji „Geschichte und Phi-

losophie. Vor und nach Hegel”, która odbyła się w dniach 19 do 22 maja 2004 roku we Wrocławiu, z wyjątkiem jednego. Prof. Jerzy Krakowski zmarł dziesięć dni przed rozpoczęciem konferencji, 9 maja 2004 roku. Skoro teksty wygłoszono już w roku 2004, to tym bardziej dziwi poślizg w druku książki.

Na uwagę zasługują wszyscy autorzy, dlatego też należy ich wymienić. Są to: Otto Pöggeler (Hegel und der Zusammenprall der Kulturen), Gunter Scholtz (Zum Verhältnis des Historischen und Systematischen in der heutigen Philosophie), Siegfried Wollgast (E. W. von Tschirnhaus und die deutsche Frühaufklärung. Ein weiterer Aspekt), Henryk Pisarek (Hegłowska interpretacja dwóch aspektów twierdzenia VII części drugiej *Etyki Spinozy*), Hans Poser (Christan Wolffs Forderung nach Vervollkommnung als Grundelement seiner praktischen Philosophie), Volker Caysa (Philosophie als *Wissenschaft von der werdenden Wissenschaft*: zur Philosophie August Ludwig Hülsens), Ryszard Panasiuk (Kant: etyka i religia), Helmut Seidel (Kant und die Metaphysik. Beitrag zu einer Diskussion), Wilhelm G. Jacobs (Schellings Begriff von Philosophie und ihrer Geschichte), Helmut Schneider (Die Geschichte der Freiheit in der Deutung Hegels), Andreas Arndt (Hegels Begriff der Dialektik im Kontext der nachkantischen Philosophie), Hans-Martin Gerlach (Große Philosophen oder große Epochen der Philosophiegeschichte? Philosophiegeschichte bei Jaspers und Hegel), Jerzy Krakowski (Ernst Cassirer und die deutsche Geistesgeschichte), Wolfdietrich Schmied-Kowarzik (Auseinandersetzungen mit Hegel von Kant zu Marx. Betrachtungen zur Geschichte der Philosophie in Breslau-Wrocław), Marek J. Siemek (Gedanken und Herrschaft. Vom Doppelsinn des Marx’schen Ideologiebegriffs), Heinz Kimmerle (Von Hegels Rechtfertigung des Kolonialismus zur interkulturellen Philosophie). Ponadto wspomniany już tekst, którego autorami byli Klaus Vieweg i Ulrich Zwiener.

W sytuacji, kiedy praca zbiorowa przynosi teksty tak wybitnych autorów, trudno o wyróżnienie któregokolwiek z nich. Warto podkreślić znaczenie osoby Jubilata, ze względu na którego powstały. Wszystkie teksty w mniejszym bądź większym stopniu dedykowane są wprost profesorowi Karolowi Balowi, co oznacza, że poruszają się w obszarze badań bliskim Profesorowi. Dlatego też warto zwrócić uwagę na fakt, że autorzy tekstów albo wprost odnoszą się do osoby czcigodnego Jubilata, jak czyni to np. Otto Pöggeler albo do Wrocławia, z którym Profesor był zawodowo związany przez długie lata swej pracy naukowej, jak ma to miejsce w tekstach Guntera Scholtza, Siegfrieda Wollgasta, Hansa Posera czy Wolfdietricha Schmied-Kowarzika. Z przedstawionego obrazu wylania się postać profesora Karola Bala jako niestrudzonego badacza filozofii niemieckiej, a zwłaszcza dwóch jej filarów, a mianowicie Kanta i Hegla. Nie jest to oczywiście zaskakujący obraz dla tych, którzy mieli i mają przyjemność poznać Profesora i z Profesorem współpracować. Jest to doskonała okazja do zapoznania się z dorobkiem Profesora dla tych, którzy Go nie znają.

Książka została opublikowana w języku niemieckim – wyjątek stanowią teksty prof. Henryka Pisarka i prof. Ryszarda Panasiuka, które zostały opublikowane w języku polskim. Publikacja w języku niemieckim stanowi oczywiście ogromną zaletę, gdyż poszerza możliwość przyswojenia sobie książki przez szerszy krąg czytelników. Z drugiej strony, książka opublikowana w języku niemieckim może stanowić przeszkodę dla polskiego czytelnika, który chciałby bliżej poznać prezentowaną w niej problematykę. Z tej perspektywy dobre rozwiązanie nie istnieje. Oczywiście byłoby nim opublikowanie tekstów w dwóch językach jednocześnie, co z kolei wiąże się z podwojeniem kosztów. Oczywiście trudno to uznać za zarzut, ponieważ w tej sytuacji trudno o rozwiązanie, które zadowoliliby wszystkich.

Reasumując, należy jeszcze raz podkreślić fakt ukazania się Księgi Jubileuszowej dedykowanej Profesorowi Karolowi Balowi. Spełnia ona warunek niemal podstawowy – autorzy, którzy opublikowali swoje teksty, prezentują równie wysoki poziom analiz, do którego przyzwyczaił nas Jubilat. Z tym większą radością należy polecić książkę każdemu, kto bada filozofię niemiecką i każdemu, kto chce ją poznać.

Andrzej J. Noras